

Mengeški čebelar Matko, prvi praporščak ČZS

Čebelarstvo v rodbini

Čebelar Matej Blejec, številnim čebelarjem znan kot Matko, kakor ga kličejo že od majhnega, je poseben čebelar, na kakršnega ne naletiš vsak dan. Matko, ki se v šali pogosto predstavi kot mengeški trot, bo jeseni dopolnil 81 let, vendar sam trdi, da je, kakor koli obrneš, star 18 let. Rojen je bil leta 1933 v Krmelju na Dolenjskem, zdaj pa se ponaša tudi s tem, da je že pradedek. Ob svojem čebelarskem vrhuncu je čebelaril z največ 200 čebeljimi družinami. Zdaj ima v dveh čebelnjakih – eden je doma v Mengšu, drugi z 18 družinami pa na Igu – 110 gospodarskih in 40 rezervnih družin, poleg tega pa ima na tovrnjaku še 62 naseljenih 11-satnih AŽ-panjev.

Foto: MB

Čebelar Matej Blejec - Matko pred svojim domačim čebelnjakom

Med svojo delovno dobo je najprej delal kot skladiščnik in prevoznik, po študiju na fakulteti pa je bil kot inženir najprej delovodja in nato do upokojitve direktor podjetja. Čeprav bi po številu čebeljih družin sklepali nasprotno, nikoli ni bil poklicni čebelar. Čebelaril je ob nedeljah popoldne. Kmalu se mu je pri čebelarjenju pridružila tudi žena Marija. Za točenje si je vzela celo dopust. Kot je povedal, bi za čebele dal vse; zaslužek je postranskega pomena, so pa seveda tudi stroški.

Matko izvira iz družine, v kateri je bilo po materini strani več rodov čebelarjev. Materina rodbina iz Dolenjske je čebelarila že stoletja. Njegov oče Feliks Blejec se je začel s čebelarstvom ukvarjati zaradi ženininih bratov. Ker je bil oče po poklicu žandar, so ga pogosto premeščali iz kraja v kraj, z družino pa so se selile tudi čebele. Tako je bil poleg očeta vedno pri čebelah tudi Matko. Že njegov oče je začel čebelariti z AŽ-panji in opuščati kranjčice, njemu samemu pa sta se v vseh letih najbolj izkazala 11-satni AŽ-panj in klasični 10-satni AŽ-panj. Med drugo svetov-

no vojno je družina živela v Kočevju. Leta 1942, ko je bil Matko star devet let, je ogrebel svoj prvi roj. Pri tem opravilu mu je pomagal italijanski oficir, tako da je z limono pokopal vejo, na kateri je sedel roj, in vse čebele so šle v zabojo. Po vojni se je družina vrnila v očetov rodni kraj Mengeš, vendar se je oče kmalu smrtno ponesrečil. Tako je mati ostala sama s štiri sinovi in sestrično vojno siroto. Po očetovi smrti je Matko čebelaril skupaj z mamo, vendar sta morala pozneje čebele zaradi socialne stiske prodati.

Gorečnost za čebelarstvo ga použiva

Čebele so se v družino vrnile leta 1957, ko je Matko odslužil vojaščino. Tam, kjer zdaj v Mengšu stoji njegov dom, je postavil prvi leseni čebeljak ter ga pozneje nadomestil z zidanim. Tega so pozneje zaradi graditve hiše porušili, čebele pa je na posled naselil v garaži. Leta 1962 je izvedel, da v kraju deluje čebelarsko društvo Domžale Kamnik in se skupaj z ženo včlanil vanj. Je ponosni lastnik vezanih letnikov glasila Slovenski čebelar od leta 1963 naprej. Zdaj je Matko član dveh čebelarskih društev – Mengeš in Ig.

Foto: MB

Maj – mesec čebelarstva na OŠ Mengeš

O čebelarjenju se je največ naučil od očeta in matere. Ker je bil vedoželjen, je nakupil veliko naše in hrvaške literature. Redno se je udeleževal vseh čebelarskih usposabljanj in sodeloval pri vsem, kar je bilo v zvezi s čebelarstvom. Razlog za njegovo obsežno čebelarsko znanje pa je tudi v tem, da ga nikoli ni bilo sram vprašati, če nečesa ni razumel. Na tak način se je veliko naučil od starejših čebelarjev. Isto predlaga vsem čebelarjem začetnikom, pa tudi vsem starim čebelarskim mačkom: znati morajo dobro poslušati, da bodo lahko uporabili znanje in izkušnje starejših čebelarjev. Berejo naj literaturo in se udeležujejo usposabljanj. Ne smejo biti svojeglavi in »vsega vedeti«. Sam je vedno svetoval in pomagal vsakomur, ki ga je prosil nasvet ali pomoč. Različnim

Foto: MB

Praporščak ČZS v Državnem zboru Republike Slovenije

čebelarjem je do zdaj podaril kar približno 500 čebeljih družin.

Kot zanimivost je povedal, da je s svojo vneto za čebelarstvo in z zanimanjem za zgodovino spodbudil potomce slavne čebelarke rodbine Ručigaj k vnovični obuditi čebelarstva. Pri raziskovanju zgodovine čebelarstva na območju Mengša je ugotovil, da je bilo v teh krajih vedno veliko čebelarjev. V mengeški krstni knjigi je naletel na vpis o krstnem botru Ručigaju, ki je bil po poklicu čebelar. In to že leta 1432. Leta 1905, ko je Slovensko čebelarstvo dalo pobudo za ustanavljanje podružnic, je imela vsaka kmetija na tem območju v posesti čebele. Znano je, da so se tedanji ljubljanski čebelarji strokovno usposabljali pri čebelarju Ručigaju – to je pri potomcu Ručigaja iz 15. stoletja. Ni znano, zakaj so v družini čebelarjenje pozneje opustili, vendar je g. Blejec potomce seznanil s slavno družinsko čebelarstvo tradicijo ter jih opomnil na njihovo dolžnost obuditi te starodavne tradicije. G. Blejcu je v posebno zadoščenje, da se je pozneje to tudi zgodilo.

O pomembnosti društvene pripadnosti in povezovanju čebelarjev

G. Blejec je tudi vztrajen zagovornik društvene pripadnosti. Sam je (bil) član Avto-moto društva, Društva rejcev malih živali, Turističnega društva ter podpornik skakalnega kluba. Društvo je zelo pomembno, kajti, kot pove že beseda sama, gre za druženje in sodelovanje ljudi med seboj, ne pa da drug drugemu zavladamo in si mečemo polena pod noge. V društvu smo kolegi in si med seboj pomagamo. Vsak čebelar mora biti član tistega društva, na območju katerega čebelarji, na območju katerega ima nastanjenje svoje čebele, tako da ve, kaj se tam dogaja in da ga tamkajšnji čebelarji obravnavajo kot enega izmed njih.

K delovanju društva je veliko prispeval tudi sam. Sprva je na tem območju delovalo ČD Kamnik-

Domžale, vendar se je pozneje razdelilo, tako da je Mengeš spadal pod Domžale. V družini, ki je delovala v okviru leta 1989 ustanovljenega društva, je bil tajnik, blagajnik in tudi predsednik. Po osamosvojitvi in demokratizaciji Slovenije je bilo na pobudo mengeškega župana Janeza Pera ustanovljeno samostojno ČD Mengeš. Župan jim je svetoval, naj oblikujejo program društva in ga ovrednotijo, tako da jim bo občina prispevala sredstva za njihovo delovanje. Vse od ustanovitve društva do leta 2010 je bil njegov predsednik, še dandanes pa ostaja na položaju podpredsednika. Na OŠ Mengeš je bil od leta 1975 mentor čebelarskega krožka, za katerega delovanje so obnovili opuščeni župnijski čebelnjak. Od leta 1997 v sodelovanju z osnovno šolo vsako leto z različnimi dejavnostmi na določeno temo zaznamujejo mesec maj – mesec čebelarstva.

Njegovo društveno delovanje pa je seglo tudi na državno raven. Bil je član upravnega odbora in različnih komisij, kot so komisija za odlikovanja, komisija za standardizacijo AŽ-panja in komisija za zdravstveno varstvo, pri tedanji Zvezi čebelarskih društev Slovenije (zdaj ČZS), v kateri je bil najbolj dejaven. S področja čebelarstva je opravil izpit na fakulteti, potem pa je bil več deset let pooblaščen preglednik za čebele s potrdilom. Omenimo naj še, da je leta 2003 postal prvi praporščak ČZS in da je to še dandanes, vendar ima zdaj namestnika, saj sam vedno težje nosi prapor. Bil je tudi predavatelj čebelarstva, tako za splošne čebelarke vsebine kot tudi za področje zdravstvenega varstva. Omeniti velja, da je bil tudi sodni izvedenec za čebelarstvo in sodnik porotnik ter da se pri svojih mnenjih ni nikoli zmotil. Veterinarji VF NVI ga še zdaj večkrat povprašajo o kaki strokovni zadevi. Je tudi predsednik posebne meddruštvene zdravstvene komisije v upravni enoti Domžale Kamnik, ki se sestaja dvakrat letno skupaj z veterinarji.

Razjezi ga, ko pomisli na to, kako sta zdaj urejeni oz. neurejeni področji prevažanja na paše in preprečevanja širjenja hude gnilobe. Dandanes vsak prevaževalec pred prevozom sam potrdi, da v njegovih panjih ni hude gnilobe. Vendar, kako naj to potrdi, če hude gnilobe še nikoli v življenju ni videl! To je narobe. Morebitno hudo gnilobo bi moral pred prevozi ugotavljati veterinar ali preglednik.

Prevaževalec, masten od mane

S prevažanjem čebel na paše se ukvarja že od leta 1963. Prvič je na pašo peljal 27 panjev. Leta 1980 si je kupil tovornjak, pozneje pa še zabojnik. Čebele prevaža na hojevo in smrekovo pašo na Kočevsko, na kostanjevo na Javornike, na akacijevo v bližino Nove Gorice in v Prekmurje, na smrekovo pa v Tirosek. Na lipovo pašo jih ni nikoli vozil. Prevažal jih je tudi v Gorski Kotar na Hrvaškem. Nekega leta

je tam doživel tako izdatno medenje hoje, tako da so morali točiti na vsake tri dni. Rad pove, da če je tedaj samo pet minut stal pod hojo, je bil že ves masten od mane. Ker je bila tedaj polna luna, so čebele ponoči letale na hojevo pašo tako kot podnevi. Tudi zdaj v visoki starosti še vedno prevaža in trdi, da bo prevažal toliko časa, dokler bo lahko. Seveda mu zdaj pri točenju pomagajo tudi vnuki in sin, on pa je gospod.

Matko velik pomen pripisuje dobrim kolegialnim odnosom med čebelarji. Nikoli ni prevažal na silo. Vedno je navezal stik z društvom, na območje katerega je želel prepeljati čebele, oddal vlogo za stojišče ter vedno obiskal tudi lastnika zemljišča. Dobre odnose z upraviteljem pasišč pri posameznem društvu ter z lastniki parcel ohranja tako, da se vsako leto pred božičem z darili odpravi na vsa območja svojih prevozov in jim jih izroči osebno. To naredi tudi v letih, v katerih svojih čebel ne pripelje na pašo. Na takšen način se še nikoli ni sprl z nikomer.

Na tak obdarovalni obhod vzame tudi sina Mateja, da bo pozneje lahko sam prevažal na ta območja, saj ga bodo poznali kot Matkovega. Pred nekaj leti ga je sin presenetil z vprašanjem, kje v gozdu naj postavi čebelnjak, da bo začel čebelariti. Čebelnjak za 30 čebeljih družin si je izdelal sam. Tako ima čebelarjenje v družini Blejec zagotovljeno nasledstvo. Sinu bo postopno prepustil vse družine.

Ponosen na kakovost medu

Odkar čebele prevaža na paše, pridelava različne vrste medu: cvetličnega, gozdnega, hojevga, smrekovega, kostanjevega in akacijevega. Ker prevaža, ne osmukava cvetnega prahu, čeprav je nekdaj počel tudi to. Pridelava tudi nekaj propolisa, alkohol za alkoholno tinkturo pa kupi v lekarni, da ima račun. Pridelava tudi svoj čebelji vosek, iz katerega da izdelati satnice. Iz svojega voska na leto pridobi od 1100 do 1300 satnic. Satnike prekuhava in razkužuje v kotlu. Pred leti se je odločil še za izdelavo medenih pijač. Najprej je začel izdelovati medico, nato pa še penečo medico. Včlanjen je v mariborsko društvo izdelovalcev medenih pijač, na ocenjevanjih pa so njegove pijače prejele številna zlata priznanja.

Z ženo vse od začetka na ocenjevanje pošiljata tudi med. Sprva sta ga pošiljala na ocenjevanje, ki poteka v okviru sejma AGRA v Gornji Radgoni, zadnja leta pa ga pošiljata v Semič. Skupaj je za med prejel približno 200 priznanj, med njimi pa so tudi priznanja za šampione.

Pri nastopu na tržišču in zagotavljanju kakovosti medu je bil naprednejši od preostalih čebelarjev. Vse od začetka je vključen v sistem Kolektivne blagovne znamke, zdaj pa tudi v Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo. Bil je eden izmed prvih čebelarjev, ki so uporabljali prelepko, še preden je

Foto: Arhiv ČB Mengeš

Obnovitev del za zgraditev Čebelarstva centra

bila uveljavljena. Glede medu razmišlja zelo iskreno: čebele med pridelajo, jaz pa jim ga kradem. Spretnost čebelarja je v tem, da ve, kdaj je med zrel. Svoj med redno pošilja v analizo v interno kontrolo na ČZS, povratne informacije o medu pa dobi tudi na ocenjevanjih. Hrani ga na hladnem v plastičnih živilskih posodah. Ves svoj pridelek proda na domu, na mengeški tržnici ter na Mihaelovem sejmu, saj že dolgo ni več kooperant Medexa in Hmezada. Samo med najinim pogovorom je k njemu na dom po med prišlo šest strank. Njegove stranke so iz vseh krajev, najboljša reklama pa gre od ust do ust in temelji na odnosu do strank, na medsebojni zvestobi. Ponosen je na svoj kakovostni med, čeprav ga je letos pridelal samo 300 kg.

Od začetka zagovarjal zgraditev Čebelarstva centra Slovenije

Najpomembnejše dogajanje na njegovi čebelarški poti, ki ga je spremljalo ves čas, je povezava z zgraditvijo Čebelarstva centra Slovenije, sprva imenovanega Čebelarstvo-izobraževalni center – ČIC. Kot član gradbenega odbora je pri prizadevanjih za njegovo zgraditev sodeloval že od vsega začetka. Leta 1972, ko je predsednik Benedičič začel graditev, je bil Matko član UO ZČDS in dober Benedičičev kolega. Sprva je bilo za graditev predvideno zemljišče na Kolovcu nedaleč stran, zdajšnja lokacija pa je predlagal čebelar Franc Urbanija. Takrat je bilo lastnik parcele posestvo Jable, čebelarji pa so jo od njega odkupili s pogodbo. V svojem arhivu Matko hrani vse dokumente v zvezi s tem. Pozneje je bil Benedičič politično odstavljen, graditev ČIC pa ustavljena.

Potem se 27 let ni dogajalo nič. V tem obdobju je center obraslo drevje in grmičevje, stavba pa se je že podirala. Vodstvo ČZS ga je skušalo prodati, Matko pa je temu ves čas nasprotoval. Skupaj z nekaterimi drugimi čebelarji je posredoval na ministrstvu, da je to center razglasilo za last slovenskih čebelarjev, saj so za njegovo postavitve vsi prispevali denar, vanj pa je bilo vložena tudi veliko prostovoljnega

Blejčeva nagrajena inovacija: raztegljivi, prevozni zabojujnik za AŽ-panje z zakladami

fizičnega in intelektualnega dela. Če bi center prodali, bi zahtevali povrnitev svojega denarja z obrestmi. Čeprav jim je tedanji minister za kmetijstvo Ciril Smrkolj obljubil, da bo zagotovil sredstva za zgraditev centra, če bodo čebelarji pripravili njegov program, ta še dve leti pozneje ni bil pripravljen. Nato se je zgodil preobrat ali, kot je dejal Matko, Bog se nas je usmilil. Jezusa Kristusa nam je poslal, da je odrešil ljudi, Vlada Pušnika pa, da je bil center končno zgrajen; s tem so bili odrešeni tudi slovenski čebelarji. Ob Pušnikovi pomoči je bil program centra spisan v enem tednu. In graditev se je začela takoj, še pred izdajo gradbenega dovoljenja. To je bilo sicer izdano samo deset dni pred slovesnim odprtjem centra. Ponosen je, da ga je g. Pušnik ob 10-letnici odprtja centra razglasil za desno roko graditve.

Padci in vzponi

S svoje čebelarske poti pa pomni tudi zgodbe z žalostnim koncem. Leta 2004 ga je doletela huda zastrupitev čebel. Posestvo Jable je z neodgovornim škropljenjem zastrepilo 88 njegovih družin in vse so umrle. Glave solate na gredi pred čebelnjakom so bile pokrite z mrtvicami. Dva tedna ni mogel zaužiti niti griljaja hrane, samo vodo je lahko pil, jokal pa je

kot ob materini smrti. Tedaj so ga obiskovali različni inšpektorji ter preučevali zadevo, vendar na koncu zaradi sprenevedanja nihče ni bil kaznovan. Sam je pozneje odkril, da so delavci posestva Jable zmešali dve pesticidni sredstvi in škropili z mešanico, ki je bila za čebele še toliko bolj usodna.

Drug dogodek, tokrat vesel, pa se je zgodil leta 2000, ko je prejel častno diplomu Antona Žnideršiča za inovacijo raztegljivi, prevozni zabojujnik za AŽ-panje z zakladami. Njegova inovacija je bila zasnovana tako, da je bila celotna stena z AŽ-panji na ležajih, zato jo je mogoče premakniti navzven, v notranjosti zabojujnika pa pridobiti prostor za delo.

Ponosen in zadovoljen čebelar

Ko pogleda nase in na svoje življenje, je vesel, da je čebelar, da ima dobre pridelke in da so stranke zadovoljne s proizvodnjo njegovih čebel. Poleg tega ga veseli, da njegove čebele z oprasevanjem rastlin koristijo okolju. Veseli ga tudi, da se zaradi zagnanega vodstva, kakršnega ČZS ni imela še nikoli prej, in zaradi povečane promocije povečuje tudi poraba čebeljih pridelkov, še posebej na področju apiterapije. Sam vseskozi uživa med za zdravje. Ima dva sina in hčerko in ne pomni, da bi kdor koli od njih kdaj imel težave z grlom ali prehladnimi obolenji. Čebele ga ohranjajo pri zdravju in mu dajejo energijo tudi v visoki starosti, čeprav je dosegel malodane vse, kar je v čebelarstvu mogoče doseči. Prejel je državno priznanje Red dela s srebrnim vencem, spominsko plaketo Slovenske čebelarske organizacije – zlato ob 80-letnici in bronasto ob 90-letnici. Občina Mengeš mu je podelila občinsko priznanje za društveno delovanje, predvsem na področju čebelarstva, prejel pa je tudi odličje Antona Janše I. stopnje. Matko je res poseben čebelar, na kakršnega ne natiš vsak dan. Želimo mu še številna medovita leta!

MB in Anton Tomec

Telefon: 01/361 24 28

Vzreja matic
BUKOVŠEK
- od leta 1934 -

Ponujamo vam označene matice kranjske sivke iz odbranih matičarjev, vzrejene pod nadzorom KIS.
- Matice lahko dobite od konca maja do pozne jeseni bodisi po pošti bodisi na naslovu:
Golo Brdo 19, 1215 Medvode.
- Matice pošiljamo večkrat na teden.